



'RE.MO.VE'

## STIMULEER MORELE VEERKRACHT IN JE ZORGORGANISATIE!

Re•Mo•Ve is een digitaal instrument ontwikkeld om morele veerkracht op een methodisch procesmatige en continue wijze in de voorziening/het bedrijf aan te pakken en te verankeren. Groeien naar morele veerkracht is een traject op zich dat levendig moet gehouden worden. Binnen Re•Mo•Ve krijg je de kans om elke keer opnieuw een nieuw traject op te starten en te doorlopen zodat je stap per stap kan groeien naar morele veerkracht. Elke traject is als het ware een deeltraject van het grote traject 'van morele stress naar een cultuur van morele veerkracht'. Op het einde van elk traject, ontwikkel je een portfolio over wat gedaan werd en wat een volgende stap kan zijn...

Morele veerkracht is het vermogen om het evenwicht te herstellen of te behouden na een ingrijpende, langdurig en/of frequent voorkomende ervaring van morele stress.

### ZORGORGANISATIES

- 1 **Sneller en efficiënter innoveren** via het uitbreiden van een welzijnsbeleid dat relevant is en aangepast aan de werkelijke uitdagingen van de sector
- 2 **Efficiëntere aanwending van middelen** een impact op kosten: besparingen door verminderde uitstroom en uitval (door o.a. wegens burn-out) van personeel, daarmee gepaard gaande vermindering van rekruteringskosten
- 3 **Een positieve impact op employer branding** een organisatie met aandacht voor het welbevinden en de betrokkenheid van medewerkers is een aantrekkelijke werkgever
- 4 **Impact op de kwaliteit van de zorg** core business van zorgorganisaties

### ZORGVERLENERS

- 1 **Aandacht en erkenning** voor de beleving van de zorgverleners
- 2 **Daling van** (de negatieve gevolgen van) **morele stress**
- 3 **Grotere arbeidstevredenheid**
- 4 De zorgverlener voelt zich erkend en ondersteund in zijn streven om **kwalitatieve zorg te verlenen**. Het gevoel 'tekort te schieten' wordt erkend en aangepakt
- 5 De zorgverlener krijgt een 'taal' aangereikt om het **met collega's en leidinggevenden te hebben over moeilijke momenten** én voldoening in de zorg



# MORELE STRESS

Het wrange gevoel dat zorgverleners ervaren wanneer ze hun waarden en visie op goede zorg niet in de praktijk kunnen brengen.



MORELE  
STRESS

howest  
/ we develop people

[www.morelestress.be](http://www.morelestress.be)

Gepubliceerd mei 2018

## SYMPTOMEN EN UITINGSVORMEN

“In het begin frustreerde ik me enorm over het gebrek aan steriel materiaal. Je wéét gewoon dat het niet juist is. Ik heb al geprobeerd om het aan te kaarten. Toen kreeg ik te horen: ‘Leg je erbij neer.’ Het helpt niet. Ze luisteren toch niet. Nu doet het me niets niet meer. Ik heb me erbij neergelegd. Op de duur denk je: **Waarom zou ik eigenlijk nog mijn best doen? Het heeft toch geen zin.**”

/ Verpleegkundige, 23 jaar

| FYSIEK                                                                                                                                                                                        | GEDRAGSMATIG                                                                                                                                                                                                                                                                      | EMOTIONEEL                                                                                                                                                                                                                                | SPIRITUEEL                                                              |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| <ul style="list-style-type: none"> <li>Vermoeidheid</li> <li>(fysieke) uitputting</li> <li>Slaapproblemen</li> <li>Lichamelijke klachten: hoofdpijn, nekpijn, rugpijn, buikpijn...</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Vermijdingsgedrag, afstand nemen van de zorgsituatie(s)</li> <li>Apathie</li> <li>Turnover (de organisatie, het beroep, de sector verlaten)</li> <li>Emotioneel afreageren (agressie, bits gedrag)</li> <li>Gejaagdheid, onrust</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Frustratie</li> <li>Woede</li> <li>Schaamte</li> <li>Angst</li> <li>Depressieve gevoelens</li> <li>Burnoutsymptomen (emotionele uitputting, cynisme, verminderd gevoel van bekwaamheid)</li> </ul> | <ul style="list-style-type: none"> <li>Verlies van betekenis</li> </ul> |

**Morele stress** = barometer voor kwaliteit van de zorg // **Morele sensitiviteit** leidt tot betrokkenheid  
= **Startpunt voor reflectie en morele veerkracht!**

## GETUIGENISSEN

“We zijn in de ziekenhuizen meer en meer geëvolueerd naar behandelingsinstellingen. We zijn geen zorginstellingen meer. De zorg vertrekt vanuit empathisch aanvoelen, vanuit de persoon, de patiënt en het team. Het is een **gezamenlijk aanvoelen en nadenken welke behandeling de patiënt zou moeten krijgen**. Vandaag houden we bijna puur kennisgedreven discussies. We nemen amper nog de tijd om samen met de patiënt en het team te bespreken wat het beste voor de patiënt zou zijn. Deze vervlakking van de geneeskunde geeft mij de meeste morele stress.”

/ Arts diensthoofd spoed

“Morele stress? Ik ben net klaar in een kamer en merk dat de bewoner eigenlijk een verhaal wil beginnen. Dan denk ik onmiddellijk: **‘oh neen, ik heb hier geen tijd voor’**. Eigenlijk wil ik wel luisteren, maar dan denk ik aan al die andere mensen die ik nog moet wassen. Ik begin zenuwachtig te worden en terwijl ik al naar de deur stap, hoor ik mezelf zeggen: ‘Ik ga dan maar weer hé. Het is erg druk’, en ik vlucht naar buiten. Dan sta je op de gang en denk je: **‘Ik had moeten kunnen luisteren!’**”

/ Zorgkundige, vrouw

“In ons woonzorgcentrum hebben we een **fixatie-arm beleid**. Op zich vind ik dat goed, maar sommige bewoners zijn rusteloos en vallen vaak. Ik ga wel eens regelmatig kijken hoe het met de bewoner is, maar ik kan er niet altijd zijn om zoiets te voorkomen. Ik vind dat frustrerend, je weet dat ze kunnen vallen, je gaat regelmatig kijken, maar een bewoner dan toch op de grond liggen, dat is frustrerend om te zien. Dan voel ik me zo machteloos. **Ik heb dan het gevoel dat ik geen goede zorg verleen.**”

/ Verpleegkundige, vrouw

“Zou de zorgrelatie nog wel een plaats krijgen binnen zoveel standaardisatie? En dan kwam vrij snel de vraag of er nog ruimte zou zijn om de patiënt als mens te zien.”

/ Zorgmanager

“Elke situatie die me tijd afneemt om zorg te kunnen geven aan mijn patiënten geeft me één of andere vorm van morele stress, of je nu arts, verpleegkundige of een andere zorgverlener bent, dat geeft ons het gevoel **ontkoppeld te zijn van het ware doel waarvoor wij gestudeerd hebben en gekozen hebben.**”

/ Arts